

Yttrande över remiss, "Publiken i fokus – reformer för ett starkare filmland" (SOU 2025:24)

Sammanfattning

Betänkandet Publiken i fokus rör översynen av den nationella filmpolitiken. Riksdagen beslutade den 25 januari 2024 om en utredning med syfte att bättre möta områdets utmaningar och behov, samt den 23 januari 2025 om ett tilläggsdirektiv gällande ip-tv. Film är en av de konstarter som är mest krävande i termer av produktionsresurser och kunnande. De offentliga insatserna spelar en avgörande roll för filmen i Sverige. Utredningen visar att de offentliga investeringarna i film under senare år har halkat efter andra länder och särskilt de nordiska grannländerna. Sveriges investeringsnivå i film per capita är bland de lägsta i Europa. Detta förhållande tillsammans med behovet av fördjupad samverkan med filmbranschen och tydligare styrning av statliga insatser gör enligt utredningen filmpolitiska reformer nödvändiga.

Utredningen bedömer att nuvarande filmpolitiska mål överlappar de allmänna kulturpolitiska målen och bör ersättas med färre och mer fokuserade mål enligt följande:

- ett brett filmutbud av hög kvalitet,
- att film visas i hela landet,
- att svensk film når en stor publik,
- att filmarvet bevaras och används.

Region Västernorrlands synpunkter på betänkandet

Region Västernorrland anser att sammanfattningsvis är rapporten positiv för svensk film. Förslagen är relevanta och kan stärka svensk film genom en mer långsiktig struktur, ökad finansiering, sänkt moms och nytt publikt fokus. Rapporten gynnar även visning och arkiv. Här saknas dock några perspektiv, som vikten av barns och ungas förståelse och läsning av rörlig bild och det filmkulturfrämjande uppdraget i allmänhet.

Vad gäller produktion av film föreslår utredningen att målet om att film ska göras i hela landet tas bort. Om så sker riskerar möjligheterna för talangutveckling och

kompetensförsörjning utanför storstadsområdena att försämrats. Regionernas betydelse i ett nationellt helhetssystem beskrivs men är inte särskilt betonad i utredningen. Förslagen i betänkandet ger inte tydliga förutsättningar för det filmfrämjande arbetet som är prioriterat i regional kulturpolitik.

Regionernas roll för filmproduktion och filmkultur

Den strategiska betydelse regionala resurscentra har för att möjliggöra regional produktion, kompetensuppbyggnad och berättelser med lokal förankring är avgörande för målsättningen att öka filmproduktion i landet. Region Västernorrland anser att regionernas betydelse som aktörer med betydelse för målsättningen om ett brett utbud med hög kvalitet behöver förtydligas.

Det regionala resurscentrumet Film Västernorrland spelar en central roll för att stödja unga filmskapare, arrangera filmkulturella aktiviteter och möjliggöra filmproduktion i regionen. Utredningen pekar inte uttalat på nya sätt hur Sverige ska säkra tillväxten av nya filmskapare i det tidiga skedet av den nationella talangtrappan eller växthusstadiet utan beskriver främst de initiativ som görs idag genom olika riktade medel från Filminstitutet.

Om uppgifter som talangutveckling, filmpedagogik och filmkulturfrämjande för barn och unga enbart lämnas till regional nivå utan tydlig strategi, mandat eller finansiering, riskerar vi att skapa ett ojämlikt och sårbart system. Möjligheten att möta film som konstform – eller att utvecklas som filmskapare – blir beroende av lokalpolitisk vilja och resurser, vilket riskerar att öka skillnaderna mellan olika delar av landet. Detta ser vi redan idag och det är något som borde utjämnas snarare än accelereras om vi vill ha en heltäckande nationell filmkultur med en mångfald av berättelser.

Svenska filminstitutet och Kultursamverkansmodellen

Filminstitutet är som institution mycket viktig för de delar som rör konstnärlig utveckling, bildning och filmens plats i samhället. Betänkandet pekar mot en ny roll med fokus på nationella produktioner, publikarbete och internationell synlighet, men i så fall måste Filminstitutets roll som expertmyndighet inom kultursamverkansmodellen förbli oförändrad. Om Kulturrådet förväntas ta en mer aktiv roll i kulturplaneprocesser kopplat till film, krävs då att relevant kompetens inom området byggs upp vilket saknas idag. Region Västernorrland ser positivt på att medel kanske kan tillföras kultursamverkansmodellen för att minska risken för otillbörlig styrning med allt för riktade bidrag.

Region Västernorrland ställningstagande till betänkandet

- Region Västernorrland tillstyrker utredningens ambition att stärka filmpolitiken med fokus på publik och tillgång. Vi motsätter oss dock borttagandet av formuleringen om att film ska göras i hela landet och föreslår kompletterande mål och åtgärder för att säkerställa en levande filmproduktion i hela Sverige.
- Region Västernorrland vill se en tydlig ansvarsfördelning och resurssättning för talangutvecklingens processer – mellan Filminstitutet, Kulturrådet och regionerna.
- Region Västernorrland vill se en nationell strategi för filmpedagogik, filmkunnighet och filmkulturfrämjande (delvis med fokus på barn och unga).
- Region Västernorrland vill se ett förtydligat uppdrag till den nationella nivå som ska ansvara för samordning och kvalitetssäkring inom filmpolitikens regionala förgreningar.
- Region Västernorrland vill se ett erkännande av regionernas roll som strategiska aktörer i filmpolitiken, även de mindre regioner som strävar efter att utveckla filmbransch och bygga upp filmfonder. Rapportens beskrivning av regionerna som en aktör vilken ”främjar filmen i skolan” är kraftigt förenklad, då regionerna i princip finansierar hela växthusverksamheten för svensk film.
- Angående förslaget om färre och enklare filmpolitiska mål tillstyrker Region Västernorrland de nya målen men anser att det tidigare målet om att ”filmen ska bidra till att stärka yttrandefriheten och det offentliga samtalet” inte tas bort utan snarare understryks.

REGION VÄSTERNORRLAND

Jonny Lundin
Ordförande regionala utvecklingsnämnden